

הגדה דור ודור (חלק ב')

בהשתתפות משה רבינו, דוד המלך, רבי יהודה הנשיא, תנאים ואמוראים

מצגת בעברית ובאנגלית → www.tefilah.org
שאלות → b.gesund@gmail.com

פסח תשפ"א
בני גזונדהייט

(ה) רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה, ומרור:

פסח - על שום שפסח המקום על בתי
 מצה - על שום שנגאלו
 מרור - על שום שמררו המצרים את חיי

אבותינו במצרים.
 אבותינו ממצרים.
 אבותינו במצרים.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים שנאמר:

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (שמות י"ג, ח).

לפיכך אנחנו חייבין להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס, למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו:

הוציאנו מעבדות לחרות, מיגון לשמחה ומאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה.

ונאמר לפניו: הללויה: (תהלים קי"ג, א).

(ו) עד היכן הוא אומר?

בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (תהלים קי"ג, ט).

ובית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים" (תהלים קי"ד, ח).

וחותם בגאולה.

רבי טרפון אומר: אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, ולא היה חותם.

רבי עקיבא אומר: כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים

הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה' גאל ישראל:

(ה) רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבָתוֹ, וְאֵלּוּ הֵינּוּ: פֶּסַח, מַצָּה, וּמְרֹר:

פֶּסַח - עַל שׁוּם שֶׁפֶּסַח הַמָּקוֹם עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

מַצָּה - עַל שׁוּם שֶׁנִּגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם.

מְרֹר - עַל שׁוּם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיֵּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם שְׁנֵאמַר:

Mishna Pessachim 10, 5: Rabban Gamliel would say: Anyone who did not say these three matters on Passover has not fulfilled his obligation: The Paschal lamb, matza, and bitter herbs.

- The Paschal lamb is brought because the Omnipresent passed over [pasah] the houses of our forefathers in Egypt.
- Matza is because our forefathers were redeemed from Egypt.
- The reason for bitter herbs is because the Egyptians embittered our forefathers' lives in Egypt.

In each and every generation a person must view himself as though he personally left Egypt, as it is stated...

(ה) רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן: פסח, מצה, ומרור:

- פסח - על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים.
- מצה - על שום שנגאלו אבותינו ממצרים.
- מרור - על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים.

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים שנאמר:

למה לא יצא אם לא התכוון במצוות

(רמב"ן ברכות: רק לכתחילה)?

לא נאמר כך במצוות אחרות? ...

רבן גמליאל – מאבקיו נגד המינים

ברכות כ"ח ע"ב: שמעון הפקולי הסדיר שמונה עשרה

ברכות לפני **רבן גמליאל** על הסדר ביבנה. אמר להם רבן

גמליאל לחכמים: כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת

המינים? עמד שמואל הקטן ותקנה...

שבת קט"ז ע"א-ע"ב אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה **דרבן גמליאל** הוא. הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. בעו לאחוכי ביה; **אעיילא ליה**; ⁽¹⁾**שרגא דדהבא**, ואזול לקמיה, אמרה ליה: בעינא דניפלגי לי בנכסי דבי נשי. אמר להו: פלוגו. אמר ליה כתיב לן: במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה: מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה, ואיתהיבת *עוון גליון, וכתוב ביה: ברא וברתא כחדא ירתון. למחר הדר עייל ליה איהו ⁽³⁾**חמרא לובא**. אמר להו: שפילית לסיפיה דעוון גליון וכתב ביה: ⁽²⁾**אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי ולא לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי. וכתוב ביה: במקום ברא ברתא לא תירות. אמרה ליה: נהור נהוריך כשרגא!** - אמר ליה רבן גמליאל: ⁽³⁾**אתא חמרא ובטש לשרגא.**

Bavli Shabbat 116a-b: Imma Shalom, the wife of Rabbi Eliezer, was Rabban Gamliel's sister. There was a philosopher in their neighborhood who disseminated about himself the reputation that he does not accept bribes. They wanted to mock him and reveal his true nature. She privately gave him a golden lamp, and she and her brother came before him, approaching him as if they were seeking judgment. She said to him: I want to share in the inheritance of my father's estate. He said to them: Divide it. Rabban Gamliel said to him: It is written in our Torah: In a situation where there is a son, the daughter does not inherit! He said to him: Since the day you were exiled from your land, the Torah of Moses was taken away and the avon gilyon/another book was given in its place. It is written in the avon gilyon: A son and a daughter shall inherit alike. The next day Rabban Gamliel brought him a Libyan donkey. Afterward, Rabban Gamliel and his sister came to him for a judgment. He said to them: I proceeded to the end of the book/avon gilayon, and it is written: I did not come to subtract from the Torah of Moses, and I did not come to add to the Torah of Moses. And it is written there: In a situation where there is a son, the daughter does not inherit. She said to him: May your light shine like a lamp [alluding to the lamp she had given him]. Rabban Gamliel said to him: The donkey came and kicked the lamp.

*עוון גליון =
Evangelium
גרסה שלנו:
"ספרא אחרינא"

שבת קט"ז ע"א-ע"ב אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה **דרבן גמליאל** הוא. הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. בעו לאחוכי ביה; **אעיילא ליה** ⁽¹⁾ **שרגא דדהבא**, ואזול לקמיה, אמרה ליה: **בעינא דניפלגי לי בנכסי דבי נשי**. אמר להו: **פלוגו**. אמר ליה כתיב לן: במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה: **מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה, ואיתיהיבת *עוון גליון**, וכתוב ביה: **ברא וברתא כחדא ירתון**. למחר הדר עייל ליה איהו ⁽³⁾ **חמרא לובא**. אמר להו: **שפילית לסיפיה דעוון גליון וכתב ביה**: ⁽²⁾ **אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי ולא לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי**. וכתוב ביה: **במקום ברא ברתא לא תירות**. אמרה ליה: **נהור נהוריך כשרגא!** - אמר ליה רבן גמליאל: ⁽³⁾ **אתא חמרא ובטש לשרגא**.

(1) (2) ציטוט מילולי מהברית החדשה מתי ה (לאחר דרשת ההר): 14 אתם אור העולם... 15 גם אין מדליקים מנורה ושמים אותה תחת כלי אלא על כן שמים אותה ואז תאיר לכל באי הבית 16 כך יאר נא אורכם לפני בני אדם למען יראו את מעשיכם הטובים ויכבדו את אביכם שבשמים - 17 אל תחשבו שבאתי לבטל את התורה או את הנביאים; לא באתי לבטל כי אם לקיים. 18 אמן. אומר אני לכם עד אשר יעברו השמים והארץ אף יוד אחת או תג אחד לא יעברו מן התורה בטרם יתקיים הכל 19 לכן כל המפר אות אחת מן המצוות הקטנות האלה ומלמד כך את הבריות קטון יקרא במלכות שמים אבל על העושה ומלמד הוא גדול יקרא במלכות השמים ...

(3) **מתי כא: 1** כאשר התקרבו לירושלים ובאו אל ... הר הזיתים שלח ישוע שני תלמידים 2באמרו להם 'לכו אל הכפר אשר ממולכם ומיד תמצאו אתון קשורה ועיר אתה - התירו אותם והביאו אלי ... 4 כל זה קרה כדי שיתקיים דבר הנביא: "גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות" (זכריה ט', ט) ... 7הם הביאו את האתון ואת העיר ולאחר ששמו עליהם את בגדיהם הוא ישב עליהם ... 9והמון העם שהלכו לפניו ואחריו קראו: 'הושע נא לבן דוד ברוך הבא בשם ה' הושע נא במרומים' 10בהכנסו לירושלים המתה כל העיר והכל שאלו 'מי הוא זה?' 11השיבו המוני העם: 'זה הנביא ישוע מנצרת אשר בגליל'.

כל כתבי פרק ששה עשר שבת

ושמואל

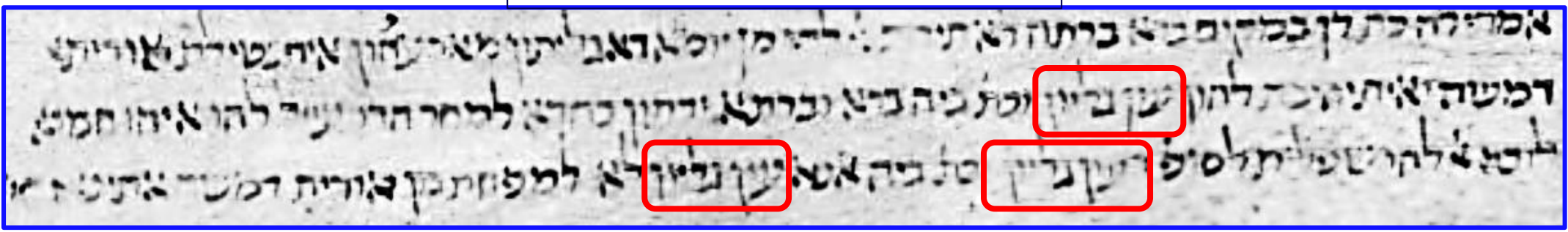
דלמא ד' דאמר כ"י נחמיה . ולא פליג אררז דשפיר נשדח
 דלמא ד' דמפרש טעמא מפני ציטול ביה המדרש קורין
 שלא בזמן בית המדרש אלא באומר דר' נחמיה פליג עלה דמארי :
וכ"ש בשטרי הדיוטות . פירש בקונטרס אינרות וסימה דנהגו
 השולס לקרות בכחב
 ואינרות השלוחים ממקום למקום
 ולטלטלן ודאי שרי דהא ר' חייין לטר
 ט"פ ללוחים ונראה לר"י דלא קרי
 שטרי הדיוטות אלא שטרי חובות
 וכיולא בהן אכל אינרות שרי דשפמים
 שיש בהן פקוח נפש ואפי' יודע שאין
 בו פקוח נפש מחיר ר"ח דלא הוי
 שטרי הדיוטות כיון שאין לריך למה
 שבהוזה לפי שידע מה שבאינרות
 והא איש יודע שמא יס בו טרך גדול
 או פקוח נפש ושרי וכ"ע בירושלמי
 דקאמר מפני מה אין קורין בכחבי
 הקדש מפני שטרי הדיוטות שאם אתה
 אומר לו שהוא תחת חף הוא אומר
 מה נפק אם אתעסק בשטרותי
 משמע דוהא כעין חובות ושטרות

דאה שקיל שמא דלא מקבל שומדא . היה מוליא עליו שם קאיט
 מקבל שומד מבטלי דינין הבאין לפניו והיה מקבלו בסתר : א"ל .
 פילוספאל לר"ג מיומא דגליתון ט' : שפילית . כל סוף הדבר הוא
 חסותיה שלו ושיך למימר שפילית לסיפיה : נאר נהורך כשרגא .
 חורה אור הגהר אורך כשרגא רמזה שנתנה לו

מטרה בשומד : אמר לו ר"ג אתה
 חמרא ובטפאל . דחפשו לארץ כלומר
 לאי נלחתי בשומד* [והכל כדי שישמעו
 המחלשפים שם נבלתו ומי הוא] :
 בזמן בית המדרש . קודם אכילה היו
 דורקים : שלא בזמן בית המדרש .
 לאחר אכילה לא דרשו משום שטרות:
 פסקי סדרא בכתובים . * [היו רגילים
 לקרא בבהמ"ד פרקה בכתובים] :
 במקום בהמ"ד . שהתם הורש דהיינו
 בבהמ"ד אכל בעלמא קורין : בין
 במקום בהמ"ד ט' בזמן בהמ"ד אין
 קורין . לפי שמבטל מליך אלל
 הדורש אכל שלא בזמן בהמ"ד פגון
 לאחר אכילה קורין : ושמואל . דאמר
 לפיל אפיט לאחר אכילה אין קורין:

דהה שקיל שמא דלא מקבל שומדא בעו
 לאדוכי ביה אעיילא ליה שרגא דדהבא
 ואוול לקמיה אמרה ליה בעינא דניפלגי לי
 בנכסי דכי נש אמר להו פלוט א"ל כתיב
 לן במקום ברא ברתי לא תיחת אל מן
 יומא דגליתון מארעבך איתגטלית אורייתא
 דמשה ואיתיהיבת ספרא אחריתי וכתיב
 ביה ברא וברתי כחדא ירתן למרד הדר
 עייל ליה איהו חמרא לוכא אמר להו
 שפילית לסיפיה דספרא וכתב ביה אנא לא
 למיפתח מן אורייתא דמשה אתיתי [*ולא]
 לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי וכתיב
 ביה במקום ברא ברתי לא תיחת אמרה
 ליה נהור נהוריד כשרגא אל רכו גמליאל

Biblioteca Apostolica Vaticana

THOMAS
MATTHEW

JACOBUS MAIOR
ANDREAS

PETRUS

IOHANNES

IOHANNES EVANGELISTA

THOMAS

YMON
PHILIPPUS

THOMAS

IV DAS SCARIOTH

(ה) רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסַח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבְתוֹ, וְאֵלּוּ הֵינּוּ: פֶּסַח, מִצָּה, וּמְרוֹר:

אָבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.
אָבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם.
אָבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

פֶּסַח - עַל שׁוֹם שֶׁפֶּסַח הַמָּקוֹם עַל בְּתֵי
מִצָּה - עַל שׁוֹם שֶׁנִּגְאָלוּ
מְרוֹר - עַל שׁוֹם שֶׁמָּרְרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּיב אָדָם לְרַאוֹת אֶת עֵצְמוֹ כְּאֵלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם שְׁנֵי אָמַר:

מְרוֹר, עַל שׁוֹם	מִצָּה, עַל שׁוֹם	פֶּסַח, עַל שׁוֹם
<p>ישעיהו נ"ג "פרק עבד ה'"</p>	<p>מתי כו: 19 התלמידים עשו כמצות ישוע והכינו את הפסח 20 בערב הסב עם השנים עשר ... 26 כאשר אכלו לקח ישוע לחם ברך ובצע ונתן לתלמידים באמרו 'קחו ואכלו - זה גופי' 27 לקח את הכוס, ברך ונתן להם באמרו 'שתו ממנה כלכם, 28 כזו דמי, דם הברית החדשה הנשפך בעד רבים לסליחת חטאים...' (מקרוס יד: 22-25; לוקס כב: 14-22)</p> <p>הראשונה אל הקורינתים ו: 6 התפארותכם איננה הולמת. האם אינכם יודעים שמעט שאור מחמיץ את כל העסה? 7 בערו את השאור הישן למען תהיו עסה חדשה, הלא אתם כמצוות שהרי נזבח שה הפסח שלנו - המשיה 9 לכן נחוגה לא בשאור ישן ולא בשאור הרוע והרשע, אלא במצות התם והאמת</p> <p>הראשונה אל הקורינתים יא: 26 הן בכל עת שאתם אוכלים את הלחם הזה ושותים מן הכוס הזאת, אתם מזכירים אות מות אדוננו עד שיבוא</p>	<p>יוחנן יט: "32 לפיכך באו החילים ושרו את השוקים של הראשון וגם של השני שנצלב אתו 33 כשבאו אל ישוע וראו שהוא כבר מת - לא שברו את שוקיו ... 36 הדברים האלה אירעו כדי שיתקיים הכתוב יעצם לא תשברו בו' (שמות י"ב, מו)</p> <p>יוחנן א: 29 למחרת ראה יוחנן את ישוע בא לקראתו אמר יוחנן 'הנה שה האלהים הנושא חטאת העולם' (אגרת פטרוס א: א', 19)</p>

בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּיב אָדָם לְרַאוֹת אֶת עֵצְמוֹ כְּאֵלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם

!!! "לא יצא ידי חובתו", כפשוטו, כי שמא מוציא את עצמו מכלל ישראל !!!

בן רשע מהו אומר:

"מה העבדה הזאת לכם" (שמות י"ב, כו)
מה הטורח הזה שאתם מטריחין עלינו
בכל שנה ושנה,

מכיון שהוציא את עצמו מן הכלל
אף אתה אמור לו:

"בעבור זה עשה הי' לי"

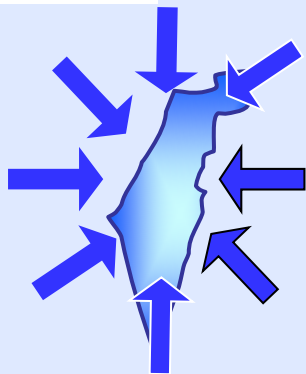
(שמות י"ג, ח),

"לי" – עשה, לאותו האיש – לא עשה,

אילו היה אותו האיש במצרים –

לא היה ראוי להיגאל משם לעולם

רשע - מה הוא אומר? מה העבדה
הזאת לכם (שמות י"ב, כו) - לכם ולא
לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל,
כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו,
ואמר לו: בעבור זה עשה ה' לי בצאתי
ממצרים (שמות י"ג, ח) לי ולא לו. אלו.
היה שם לא היה נגאל:

מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית

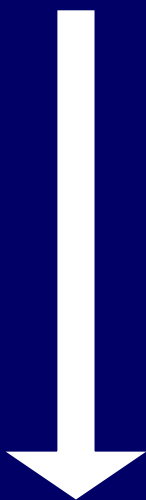
אורייתא דמשה, ואיתיהיבת *עוון גליון

ירמיהו ל"א (כח) בימים ההם לא יאמרו עוד אבות
אכלו בסר ושני בנים תקהינה: (כט) כי אם איש
בעונו ימות כל האדם האכל הבסר תקהינה שניו: ס
(ל) הנה ימים באים נאם ה' וכרתי את בית ישראל
ואת בית יהודה ברית חדשה: (לא) לא כברית
אשר כרתי את אבותם ביום החזיקי בידם להוציאם
מארץ מצרים אשר המה הפרו את בריתי ואנכי
בעלתי בס נאם הלא אזכר עוד:

(בשם הרב דר' מנחם הכהן כ"ץ, אפרת)

חלקות ההלל לשני חלקים

תהלים קי"ג-קי"ד

קט"ו-קי"ח

(קל"ה-קל"ו)

וְנֹאמֵר לְפָנָיו: הַלְלוּהָ: (תהלים קי"ג, א).

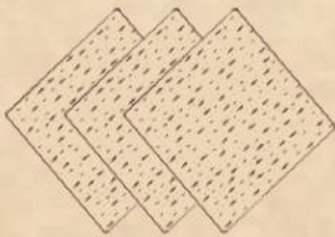
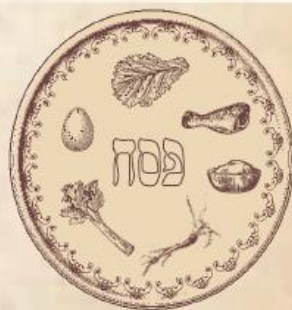
(ו) עד היכן הוא אומר?

בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (תהלים קי"ג, ט).

ובית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים" (תהלים קי"ד, ח).

וחותם בגאלה.

רבי טרפון אומר: אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, ולא היה חותם.
רבי עקיבא אומר: כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים
הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך
ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה' גאל ישראל:

(ז) מזגו לו כוס שלישי - מברך על מזונו.

רביעי - גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר.

בין הפוסות הללו, אם רוצה לשתות - ישתה.

בין שלישי לרביעי - לא ישתה:

קריאת ההלל - בשני חלקים

אברבנאל: שני נושאים שונים בקריאת ההלל:

החלק הראשון (תהלים קי"ג-קי"ד) = גאולת מצרים

החלק השני (תהלים קט"ו-קי"ח) = הגאולה לעתיד לבוא.

!! ספרותי

רבינו ניסים: הסעודה היא חלק של המצווה, ולכן אינה נחשבת הפסקה:

"... היאך קבעו הפסק זה בין שתי ברכות הללו

איכא למימר שאין הפסק הבא מחמת המצוה מבטל המצוה ..."

!! הלכתי

על פי בעל המאור (הרב הרשל צבי שכטר שליט"א, NY):
חלוקת ההלל לפי מסכת תענית

!!! אופי ההלל
בליל הסדר

משנה: "מעשה שגזרו תענית בלוד וירדו להם גשמים קודם חצות

אמר להם רבי טרפון צאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב

ויצאו ואכלו ושתו ועשו יום טוב ובאו בין הערבים וקראו הלל הגדול"

גמרא: "... ונימא הלל מעיקרא?"

אביי ורבא דאמרו תרווייהו לפי שאין אומרים הלל אלא על נפש שבעה וכרס מלאה"

בני גזונדהייט "קריאת ההלל בהגדה של פסח", עלון בוגרים

'הלל המצרי' ו'הלל הגדול' כתבנית להגדה של פסח

קלי"ה, א: הללו יה הללו את שם ה' הללו עבדי ה' (פסח של הלל הגדול)	קטי"ג, א: הללו יה הללו עבדי ה' הללו את שם ה' (פסח של הלל המצרי)
קלי"ה, ג: ואלהינו בשמים כל אשר הפין עשה:	קטי"ז, ג: ואלהינו בשמים כל אשר הפין עשה:
קלי"ה, טו-יח: עצבי הגוים כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא יברו עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא יאזינו אף אין יש רוח בפייהם: כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם:	קטי"ז, טו-יח: ד-ח: עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם: פה להם ולא יברו עינים להם ולא יראו: אונים להם ולא יאזינו: ידיהם ולא ימישון רגליהם ולא יהלכו לא יגנו בגרונם: כמוהם יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם:
קלי"ה, ט: י-ש: ש"ח אתות ומפתים בתוככי מצרים בפרעה ובכל עבדיו:	קטי"ז, יח-יט: נדרי לה' אשלים נגדה נא לכל עמו: בחצרות בית ה' בתוככי ירושלים הללו יה:
קלי"ה, יט-כ: בית ישראל ברכו את ה', בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה', יראי ה' ברכו את ה':	קטי"ז, יב-יג: ה' זכרנו יברך - יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן יברך יראי ה' הקטנים עם הגדלים:
קלי"ז, א-כ: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: (פתיחה ודתימה x +26)	קטי"ח, א-ד, כט: הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו: (פתיחה ודתימה x +3)

www.tehillim.org.il
→ Lecture 26

בבלי פסחים קי"ח ע"א מאי ברכת השיר?	רב יהודה אמר: יהללך ה' אלהינו (ברכה אחרי הלל המצרי)	גומר עליו את ההלל	רביעי -	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט).	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט). ובית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים" (ק"ד, ח).
בבלי פסחים קי"ח ע"א מאי ברכת השיר?	רב יהודה אמר: יהללך ה' אלהינו (ברכה אחרי הלל המצרי)	גומר עליו את ההלל	רביעי -	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט).	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט). ובית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים" (ק"ד, ח).
בבלי פסחים קי"ח ע"א מאי ברכת השיר?	רב יהודה אמר: יהללך ה' אלהינו (ברכה אחרי הלל המצרי)	גומר עליו את ההלל	רביעי -	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט).	משנה ז-ו: ונאמר לפניו הללויה (תהלים קי"ג, א): עד היכן הוא אומר? בית שמאי אומרים: עד "אם הבנים שמחה" (ק"ג, ט). ובית הלל אומרים: עד "חלמיש למעינו מים" (ק"ד, ח).

רבי יהודה אמר: הודו (קלי"ז) עד נהרות כבל (קלי"ז) ורבי יוחנן אמר: משיך המעלות (ק"כ-קלי"ד) עד נהרות כבל (קלי"ז) רב אחא בר יעקב אמר: מבי יעקב בחר לו יה (קלי"ה, ה) עד נהרות כבל (קלי"ז)

רביעי - ומברך ברכת המזון על כוס שלישי ושתהו

רביעי - ומברך ברכת המזון על כוס שלישי ושתהו

רביעי - ומברך ברכת המזון על כוס שלישי ושתהו

וְחוֹתֵם בְּגֵאֲלָהּ.

משנה

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא הָיָה חוֹתֵם.
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: בֵּן ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגְיַעֲנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אַחֲרַיִם
הַבָּאִים לְקַרְאֲתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָךְ וְשָׂשִׁים בְּעִבּוּדְתָךְ
וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים כּו', עַד בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

Mishna Pessachim 10, 5:

And one concludes [*this section of hallel*] with a blessing that refers to redemption.

Rabbi Tarfon say: “Who redeemed us and redeemed our forefathers from Egypt,” without a concluding formula [*of the beracha*]

Rabbi Akiva says: “So too, the Lord our God and the God of our forefathers will bring us to future holidays and Festivals in peace, happy over the building of Your city and joyous in Your service. And there we will eat from the Paschal lamb and other offerings, etc., until: Blessed are You, Lord, Who redeemed Israel.”

רבי טרפון אומר: "אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים" - ולא הנה חותם.
 רבי עקיבא אומר: "כן ה' א-להינו וא-להי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים
 אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך,
 ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה', גאל ישראל:"

המשנה בתלמוד ירושלמי פסחים פ"י לז ע"ב
 "רבי עקיבה אומר
 כן ה' א-להינו יגיענו
 לרגלים
 הבאים לקראתנו לשלום
 שמחים בבנין עירך ששים בעבודתך ובחידוש בית מקדשך
 ושם נאכל מן הפסחים ומן הזבחים
 אשר הגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך על גאולתנו
 ברוך אתה ה' גאל ישראל "

ירושלמי (ברכות פ"ד):
 "וישמחו כל חוסי בך בבנין עירך
 ובחידוש בית מקדשך"

משנה פסחים פ"י מ"ו
 "רבי עקיבא אומר
 כן ה' א-להינו וא-להי אבותינו יגיענו
 למועדים ולרגלים אחרים
 הבאים לקראתנו לשלום
 שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך
 ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו'
 עד
 ברוך אתה ה' גאל ישראל."

בבלי ברכות (דף כ"ט ע"א)
 "וישמחו צדיקים בבנין עירך
 ובתקון היכלך"

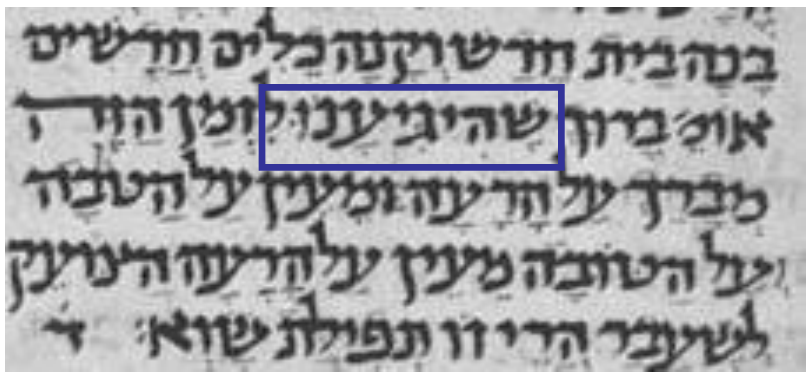
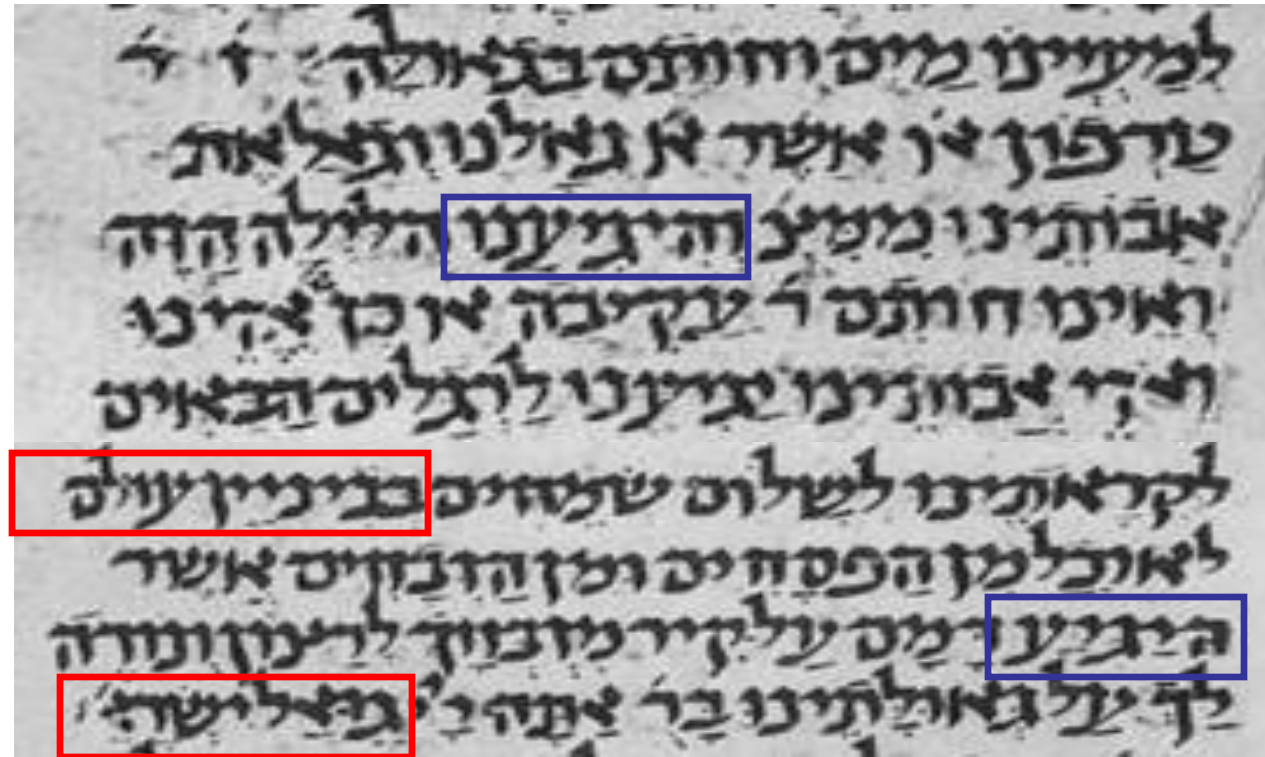
רבי טרפון אומר: "אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים" - ולא היה חותם.
רבי עקיבא אומר: "כן ה' א-להינו וא-להי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים
אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך,
ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה', גאל ישראל:"

נוסח ההגדה ברוך אתה ה' א-להינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים
והגיענו ללילה הזה, לאכל בו מצה ומרור.

David Kaufmann כתב יד קאופמן

משנה ברכות פ"ט מ"ג

בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר
ברוך שהחיינו מברך על הרעה מעין
הטובה ועל הטובה מעין הרעה

(בשם הרב דר' מנחם הכהן כ"ץ, אפרת)

מרד בר כוכבא בעיני חז"ל

איכה רבה פרשה ב' [ד] בלע ה':⁵⁰ "רבי ע"י שהיה סמוך לחורבן הבית, היה נזכר והיה דורש ובוכה ומתנחם, אמר ר"י ר' היה דורש 'דַרְךָ פּוֹכֵב מֵעֵקֶב' (במדבר כ"ד, יז) - אל תקרי כוכב אלא כוזב;⁵¹ רבי עקיבא כד הוה חמי ליה להדין בר כוזיבא הוה אמר היינו מלכא משיחא, א"ל ר' יוחנן בן תורתא: עקיבא, יעלו עשבים בלחיך ועדיין אינו בא..."

מטבע מתקופת בר כוכבא
ועליה כנראה חזית המקדש

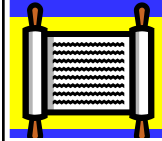

תלמוד בבלי סנהדרין צ"ג ע"ב

משיח - דכתיב "וְנָחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת ה'" (ישעיהו י"א, ב) וכתוב "וְהָרִיחוּ בִּירְאַת ה'..." (שם ג). אמר רבי אלכסנדר: מלמד שהטעינו מצות ויסורין כריחיים. רבא אמר: דמורח ודאין דכתיב "וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוּט ... וְשָׁפַט בְּצַדֵּק דְּלִים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעֵנְוֵי אֶרֶץ" (שם ג-ד). בר כוזיבא מלך תרתין שנין ופלגא, אמר להו לרבנן: אנא משיח. אמרו ליה: במשיח כתיב דמורח ודאין, נחזי אנן אי מורח ודאין, כיון דחזיוהו דלא מורח ודאין - קטלוהו.

הרב שלמה גורן "מלחמת בר כוכבא לאור ההלכה", בתוך ספרו "תורת המועדים", תל אביב, תשכ"ד, 457-481;
הרב דר' שמעון פדרבוש "תנאים לוחמים" בספרו "בנתיבות התלמוד", ירושלים, מוסד הרב קוק, תשי"ז, 43-75.

מקרא

משנה

תלמוד מדרש

גאונים ראשונים

אחרונים

קרבן פסח

"שה לבית
אבות שה
לבית"
על מצות
ומרורים

שאלת הבנים
"והגדת לבנך"

סיפור יציאת
מצרים

פרשת
ביכורים

הלל

ארבע כוסות

קערת הסדר

(קרבן פסח)

"מה נשתנה"

"והגדת לבנך"

"ולפי דעתו של בן"

פרשת ביכורים*

הלל (א')

רבן גמליאל*

סעודת חג

(קרבן פסח)

הלל (ב')

אין מפטירין אחר

הפסח אפיקומן

מתחיל בגנות * ומסיים בפעם *

ארבע כוסות

קערת הסדר

(קרבן פסח)

"מה נשתנה"

"והגדת לבנך"

עבדים היינו
כנגד ארבע בנים
מתחילה עובדי ע"ז

מדרש של

פרשת ביכורים

כמה מעלות \ דיינו

הלל (א')

רבן גמליאל*

סעודת חג

(קרבן פסח)

הלל (ב')

הא לחמא עניא*

סימני הסדר:
קדש ורחץ ...

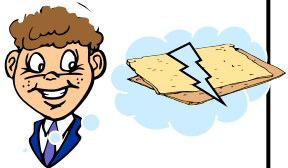
לשנה הבאה
בירושלים

???

"מה נשתנה"

החבאת
האפיקומן

שפוך חמתך ...

נרצה

אחד מי יודע...

!!!

חד גדיא

מבנה סדר ההגדה של פסח

עבר = לפני הסעודה

הלל (א)
(קיי"ג-קיי"ד)

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֵעָד: ...

בְּהִילּוֹ יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם

הָא לַחֲמָא עֲנִיא
דִּי אָכְלוּ אֲבֵהֲתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם

ברכת הגאולה

רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כֵּן ה' א-לֵהֵינוּ וְא-לֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגְיַעֲנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים
אַחֲרֵים הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשָׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּבִנְיַן עִירָךְ וְשָׂשִׁים בְּעִבוּדְתְּךָ,
וְנֹאכֵל שָׂם מִן הַזִּבְחִים וּמִן הַפְּסָחִים כּו' עַד בְּרוּךְ אַתָּה ה' גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

הווה = הסעודה בחבורה

קרבן פסח

פסח, מצה, מרור

כָּל דְּכַפִּין יִיתִי וְיִכּוֹל,
כָּל דְּצָרִיךְ יִיתִי וְיִפְסַח.

עתידי = לאחר הסעודה

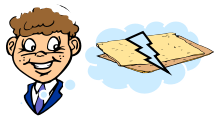
הלל (ב)
(קט"ו-קט"ח)

אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת
הַחַיִּים ... בְּחֲצֵרוֹת בֵּית ה'
בְּתוֹכֵי יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּ-הָ

שאינן אומרים הלל אלא על נפש שבעה וכרס מלאה

הַשְּׁתָא הָכָא לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל
הַשְּׁתָא עֲבָדִי, לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין:

מתחיל בגנות * ומסיים בפעבח

הגדה דור ודור

בהשתתפות משה רבינו, דוד המלך, תנאים ואמוראים

בליווי מצגת עם פנינים לקראת "ליל הסדר"

• מדרש ארבעת הבנים
• חלוקת ההלל לשני חלקים

• פסח והמקדש במשנה
• אבות ובנים בגאולה
• "רבן גמליאל היה אומר"

• פרשת ביכורים
• ארבעת הבנים
• עשר מכות
• קריאת

מבנה של חגי ישראל

מצגת בעברית ובאנגלית → www.tefilah.org
שאלות → benigesundheit@tefilah.org

פסח תש"פ
בני גזונדהייט

הגדה של פסח

”עיוני הגדה”

כָּכֹל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

בֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

קוֹמֵם קָהָל עֵדֶת מִי מָנָה.

פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם:

חֲסִיל סִדּוּר פְּסַח כְּהַלְכָתוֹ,

פֶּאֶשֶׁר זְכִינּוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,

זָדָּ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,

בְּקָרוֹב נִהַל נְטֵעֵי כֶּנֶה,